

ג. פעילות המשק מול חו"ל

יתרת הנכסים של המשק בחו"ל עלתה באופן ניכר בשנת 2020, בהיקף שעולה על מגמת העלייה הרב שנתית. העלייה נבעה בעיקר מגידול חד בנכסי רזרבת המט"ח של המשק, בעקבות הצעדים המוניטריים שיושמו בגין משבר הקורונה, ההתערבות של בנק ישראל בשוק מטבע חוץ וההעברות של הממשלה. לעלייה ביתרת הנכסים תרמה גם ההשקעה הניכרת של תושבי ישראל בנכסים פיננסיים זרים.

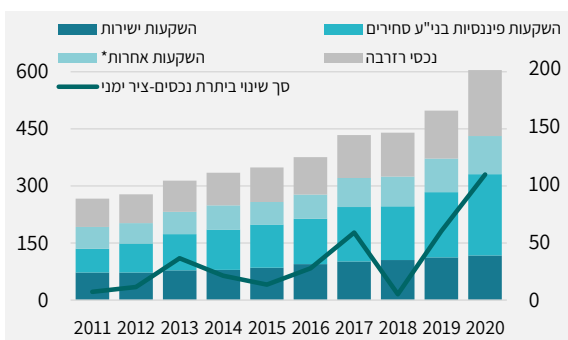
גם יתרת ההתחייבויות של המשק כלפי חו"ל עלתה בשנת 2020, אם כי ברמה פחותה בהשוואה לעלייה ביתרת הנכסים. עיקר העלייה ביתרת ההתחייבויות התרכזת בהשקעות של תושבי חוץ באג"ח של ממשלת ישראל (אלה תרמו גם לגידול בחוב החיצוני ברוטו של המשק מול חו"ל) ובהשקעות הישירות שלהם בחברות הישראליות.

העלייה ביתרת הנכסים, שגבוהה מהעלייה ביתרת ההתחייבויות, הביאה לעלייה בעודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל ובחוב החיצוני נטו השלילי של המשק.

התפתחויות אלה הביאו לגידול משמעותי ביחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר, שילוב של הגידול בחוב החיצוני ברוטו והירידה בתוצר של המשק על רקע המשבר.

1. נכסי המשק בחו"ל - השקעות תושבי ישראל בחו"ל

איור ג'-1: יתרת הנכסים של המשק בחו"ל ושינוי ביתרה
מיליארדי דולרים

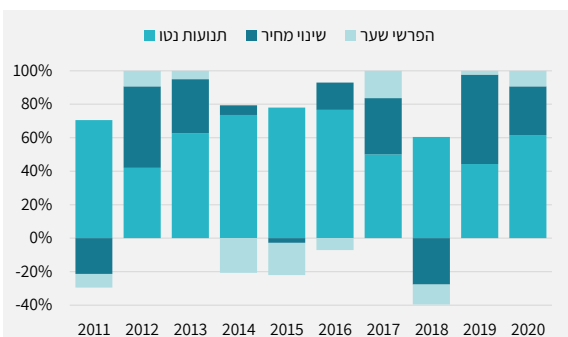
* יתרת ההשקעות האחרות כוללת את יתרת המכשירים הנגזרים. המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

יתרת הנכסים של המשק בחו"ל המשיכה לעלות בשנת 2020 בהמשך למגמה ארוכת הטווח. העלייה נרשמה בכל אפיקי ההשקעה¹ ובעיקר בנכסי הרזרבה.

יתרת הנכסים של המשק בחו"ל עלתה בכ-108 מיליארדי דולרים; (22%) ועמדה בסוף השנה על 606 מיליארדים. העלייה ביתרת הנכסים נרשמה בכל האפיקים, אך עיקרה בגידול ביתרת נכסי רזרבה, שהושפעה ישירות מצעדי בנק ישראל על רקע משבר הקורונה².

יתרת נכסי הרזרבה עלתה ב-47 מיליארדי דולר (38%), יתרת השקעות הפיננסיות בניירות ערך סחירים גדלה ב-43 מיליארדי דולרים (25%). ההשקעות הישירות והשקעות אחרות הוסיפו יחדיו 18 מיליארדי דולרים (17%) לסך העלייה ביתרה.

איור ג'-2: הגורמים לשינוי ביתרת הנכסים של המשק בחו"ל, אחוזים

* הגורמים לשינוי ביתרת המוצגים באיור אינם כוללים התאמות אחרות. המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

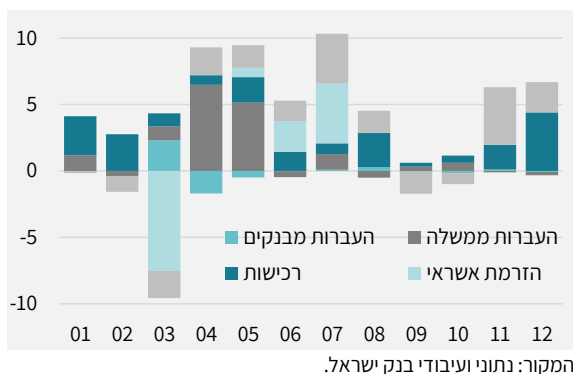
הגורמים העיקריים לעלייה ביתרת הנכסים של המשק בחו"ל בשנת 2020, בניגוד לשנת 2019, הן התנועות נטו ולא השפעות מחירי הנכסים שהתאפיינו השנה בתנודתיות ניכרת.

עיקר השינוי ביתרת הנכסים של תושבי ישראל בחו"ל מוסבר על ידי תנועות נטו שהסתכמו בכ-68 מיליארדי דולרים (כ-63% מסך השינוי ביתרה). השפעת מחירי הנכסים הוסיפו לשינוי ביתרה 32 מיליארדים דולר; (30%) והפרשי השער הוסיפו כ-10 מיליארדים.

¹ ראו הסבר ופירוט של אפיקי ההשקעה השונים ברשימת המונחים המרכזיים בסוף הפרק.

² <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/14-12-2020.aspx>: **לפרטים נוספים יש לעיין בהודעה לעיתונות**.

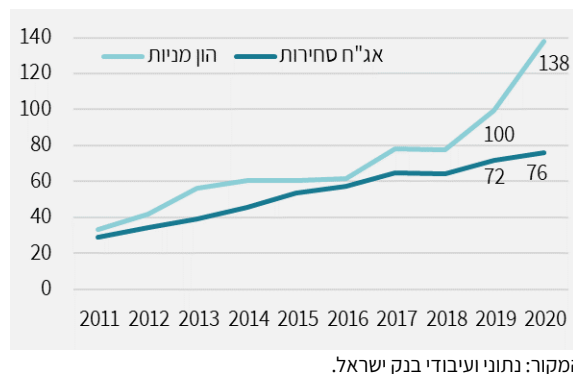
איור ג'-3: תנועות חודשיות של נכסי הרזרבה שנת 2020
מיליארדי דולרים

העלייה החדה ביתרת נכסי רזרבה מוסברת על ידי רכישות מטבע חוץ של בנק ישראל והעברות הממשלה בגין גיוס חוב בחו"ל.

מתחילת המשבר, בנק ישראל נקט בצעדים מוניטאריים שונים כדי לסייע למשק. יתרת נכסי הרזרבה גדלה בשנת 2020 בכ-38% ועמדה בסוף השנה על כ-173 מיליארדי דולרים. עיקר הגידול ביתרה נבע מרכישות מט"ח (21 מיליארדים), ומהעברות הממשלה בגין גיוס חוב בחו"ל (14 מיליארדים).
יצוין שעלויות מחירים והפרשי שער הגדילו את שווי היתרה בכ-10 מיליארד דולר נוספים.

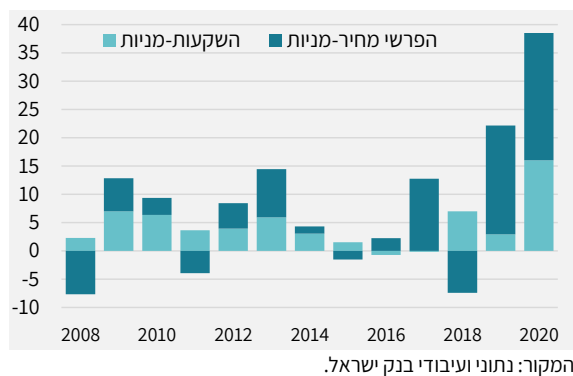
איור ג'-4: יתרת ההשקעות הפיננסיות של תושבי ישראל בחו"ל, לפי מכשירים, מיליארדי דולרים

לגידול ביתרת הנכסים תרמו גם ההשקעות הפיננסיות של תושבי ישראל בחו"ל.

יתרת כלל ההשקעות הפיננסיות של תושבי ישראל בחו"ל עלתה בשנת 2020 ב-43 מיליארדים דולרים; (25%) ועמדה בסוף דצמבר על 214 מיליארדים. יתרת ההחזקות במניות עלתה ב-38 מיליארדי דולרים; (38%) ויתרת ההחזקות באג"ח עלתה ב-2020 ב-4 מיליארד דולר; (6%) בלבד וזה בהמשך למגמת העלייה ארוכת הטווח בהחזקות של שני מכשירים אלה.

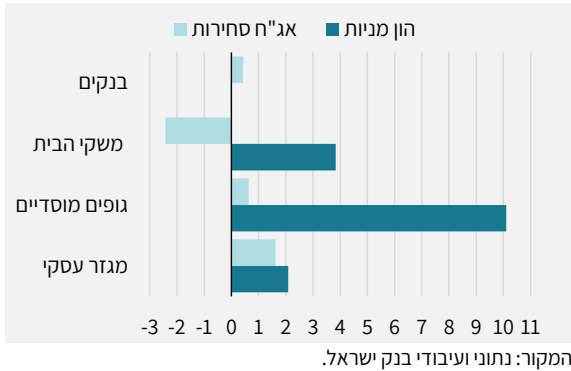
איור ג'-5: הגורמים לשינוי ביתרת ההשקעות הפיננסיות של תושבי ישראל במניות זרות סחירות, מיליארדי דולרים

יתרת ההחזקות הפיננסיות במניות סחירות עלתה כתוצאה מעלויות במחירים ומהשקעות נטו של תושבי ישראל במניות זרות.

תושבי ישראל השקיעו במהלך כל שנת 2020 במניות זרות סחירות סך של כ-16 מיליארדי דולרים נטו. עלויות המחירים שנרשמו בסיכום שנתי הגדילו את שווי יתרת הנכסים הפיננסים בכ-22 מיליארדי דולרים נוספים, חרף משבר הקורונה וירידות המחירים בתחילתו. ההשקעות של תושבי ישראל באג"ח זרות היו בשנת 2020 מתונות יחסית, אך עלויות המחירים של אגרות החוב בסיכום שנתי, הוסיפו 4 מיליארד דולר לעלייה ביתרת הנכסים הפיננסים.

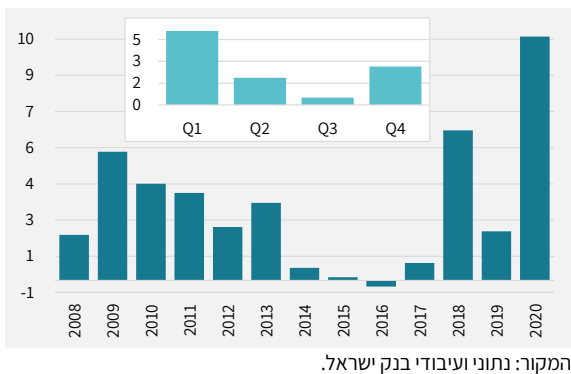
איור ג'6: התנועות נטו בהשקעות הפיננסיות של תושבי ישראל בחו"ל, לפי מכשיר ומגזר שנת 2020, מיליארדי דולרים

המגזר הבולט בהשקעות במניות בחו"ל היו הגופים המוסדיים.

הגופים מוסדיים השקיעו כ-10 מיליארדי דולרים במניות ועוד כ-0.6 מיליארד דולר באיגרות חוב, השקעה שמהווה כ-66% מסך ההשקעה בניירות ערך סחירים. המגזר העסקי השקיע אף הוא בניירות ערך אלה, כ-2 מיליארד דולר במניות, היקף מצומצם בהשוואה לגופים המוסדיים ועוד כ-2 מיליארד דולר באיגרות חוב. בקרב משקי הבית חל שינוי בתמהיל ההשקעה - רכישה של 4 מיליארד דולר של מכשירי הון כנגד מימושים של 2 מיליארד דולר של איגרות חוב.

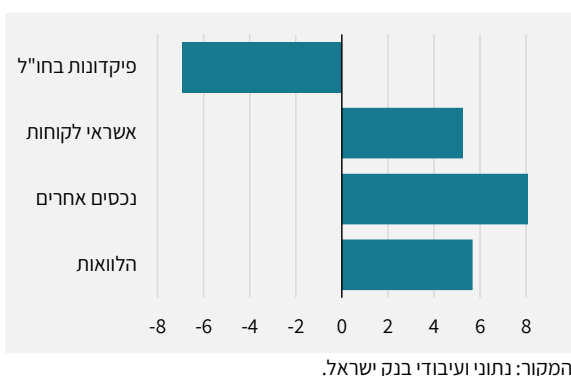
איור ג'7: השקעות פיננסיות של הגופים מוסדיים בהון מניות, מיליארדי דולרים

רוב ההשקעות של הגופים המוסדיים בוצעו על ידי קופות גמל.

במהלך כל שנת 2020 השקיעו הגופים המוסדיים במניות ההשקעות המסיביות היו ברביע הראשון שבו סך ההשקעה נטו הייתה 5 מיליארד דולר. היקפי ההשקעה הצטמצמו בהמשך השנה לכ-2 מיליארד דולר ול-0.5 מיליארד דולר ברביע השני והשלישי בהתאמה ובסוף השנה הם עלו שוב והגיעו לסך של כ-3 מיליארדים.

איור ג'8: השינוי ביתרת השקעות האחרות של תושבי ישראל בחו"ל לפי מכשירים, שנת 2020, מיליארדי דולרים

יתרת הנכסים עלתה גם עקב עליות ביתרת ההשקעות האחרות³ ובהשקעות הישירות של תושבי ישראל בחו"ל.

יתרת ההשקעות האחרות עלתה ב-2020 בכ-13 מיליארדי דולרים; (15%), בעיקר כתוצאה מגידול בנכסים אחרים (קרנות השקעות) בסך של כ-8 מיליארד דולר, בהלוואות פיננסיות בסך של כ-6 מיליארד דולר ועלייה באשראי לקוחות בסך של כ-5 מיליארד דולר. מנגד, יתרת הפיקדונות של תושבי ישראל בחו"ל ירדה בכ-7 מיליארד דולר כתוצאה ממשיכות נטו.

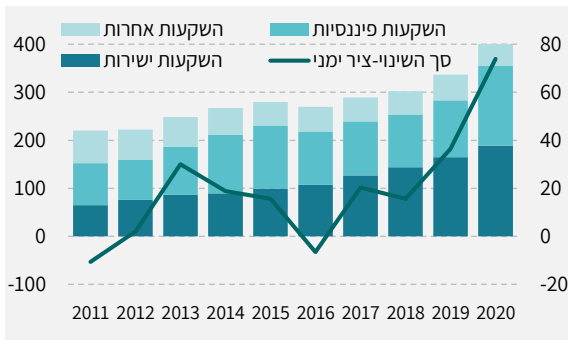
כמו כן, יתרת ההשקעות הישירות בחו"ל עלתה בשנת 2020 בכ-5 מיליארד דולר; (4%), מתוכם כ-3 מיליארד דולר הם רוחמים שנצברו ליתרת ההשקעה שלא חולקו למשקיעים.

³ ללא מכשירים נגזרים.

2. התחייבויות המשק לחו"ל - השקעות תושבי חוץ במשק

איור ג'-9: יתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, לפי סוגי השקעה

שנת 2020, מיליארדי דולרים

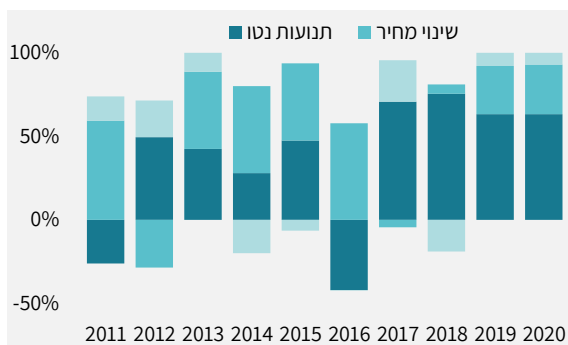
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

בשנת 2020 חלה עלייה בירתת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, בעיקר בגין עלייה בהשקעות של תושבי חוץ באגרות חוב של ממשלת ישראל ובהשקעות ישירות.

יתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל עלתה ב-2020 ב-74 מיליארדי דולרים; (22%) והגיעה לרמה של 411 מיליארדים. העלייה בסך היתרה היא תוצאה מעלייה של כ-48 מיליארדי דולרים; (41%) בירתת תיק ההשקעות בניירות ערך (בעיקר באגרות חוב ממשלתיות) ועלייה של כ-24 מיליארדים; (14%) בהשקעות ישירות. בהשקעות אחרות נרשמו אמנם מימושים בהלוואות הפיננסיות בהיקף של כ-4 מיליארדי דולרים, אך היתרה עלתה בכ-1 מיליארד דולר; (2%) כתוצאה, בין היתר, מהפקדות של תושבי חוץ בפיקדונות בארץ בהיקף של כ-3 מיליארד דולר ועלייה באשראי ספקים בהיקף של כ-2 מיליארד דולר.

איור ג'-10: הגורמים לשינוי בירתת ההתחייבויות של המשק לחו"ל

אחוזים

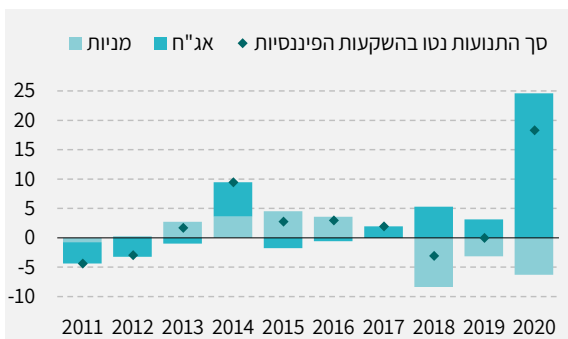

הגורמים לשינוי בירתת המוצגים באיור אינם כוללים התאמות אחרות. המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

בדומה לנכסים, הגורם העיקרי לעלייה בירתת ההתחייבויות היה זרם ההשקעות נטו ולא השפעות שינוי מחיר והפרשי שערי מטבעות.

התנועות נטו בהחזקות של תושבי חוץ בישראל הסתכמו ב-44 מיליארדי דולרים ומסבירות 63% מסך השינוי בירתת. בנוסף, עליות המחירים בסך של 21 מיליארדי דולרים הגדילו את היתרה והיוו כ-30% מסך השינוי. בדומה למחירי הנכסים, גם במחירי ההתחייבויות נרשמה תנודתיות גבוהה מאוד על רקע המשבר.

איור ג'-11: התנועות נטו בהשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ במשק לפי מכשירים, מיליארדי דולרים

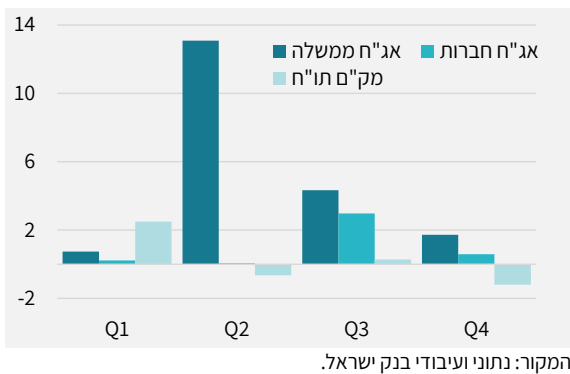

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ התרכזו באגרות חוב סחירות, בעוד שבמניות נרשמו מימושים נטו.

תושבי חוץ השקיעו בשנת 2020 באגרות חוב ישראליות הנסחרות בישראל ובחו"ל בהיקף ניכר של כ-25 מיליארדי דולרים, שמהווים 51% מהשינוי בירתת של סך השקעות פיננסיות של תושבי חוץ בישראל. מאידך מימשו תושבי חוץ השקעות במניות בסך של 6 מיליארד דולר. המימוש מוסבר ברובו במעבר מהחזקה פיננסית להחזקה ישירה בחברה אחת מתחום תעשיית המוליכים למחצה.

איור ג'-12: השקעה רבעונית של תושבי חוץ באגרות חוב ישראלים סחירים לפי סוג אג"ח
שנת 2020, מיליארדי דולרים

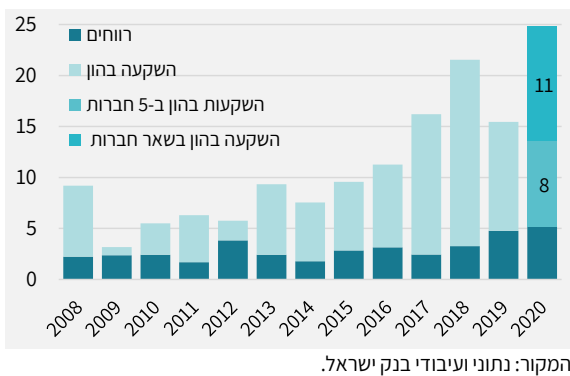

עיקר ההשקעה של תושבי חוץ נרשמה באגרות חוב שהונפקו ע"י ממשלת ישראל.

מגמת הרכישות של אגרות החוב הישראליות שנסחרות בישראל ובחו"ל נמשכה לאורך השנה, בין היתר על רקע תכניות הרכישה של אג"ח ממשלתיות על ידי בנק ישראל, הצטרפותה של ישראל למדד ה-FTSE WGBI (מדד האג"ח הממשלתי העולמי של FTSE) וההתרחבות בפער הריביות שקל/דולר בעסקות הלוואה דולרית בתחילת המשבר.

תושבי חוץ השקיעו באגרות חוב⁴ של ממשלת ישראל סך של כ-20 מיליארד דולר, מזה כ-13 מיליארדי דולרים ברבע השני של השנה. תושבי חוץ הגדילו גם הם את השקעתם באגרות חוב של חברות בסך של כ-4 מיליארד דולר וכמיליארד דולר הושקעו במק"ם.

איור ג'-13: ההשקעות הישירות נטו של תושבי חוץ בחברות ישראליות
מיליארדי דולרים

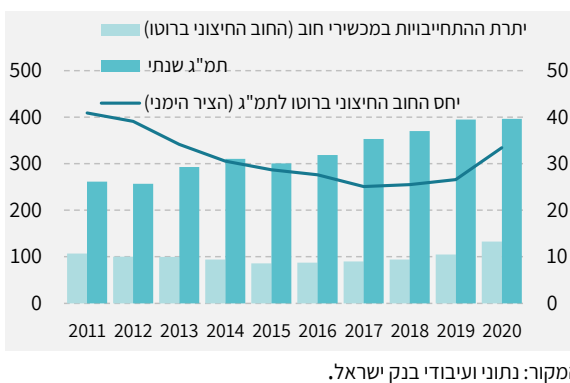
לצד ההשקעות הפיננסיות באגרות חוב המשיכו תושבי חוץ גם בתקופת המשבר להשקיע ישירות בחברות ישראליות. ההשקעות החדשות התרכזו במספר קטן של חברות.

חרף משבר הקורונה הגדילו תושבי חוץ את היקף ההשקעות הישירות שלהם בישראל. התנועה נטו בהון מניות הסתכמה בשנת 2020 בהיקף ניכר של כ-24 מיליארדי דולרים. מתוכה, סך של כ-8 מיליארד דולר היו השקעות במספר מצומצם של חברות. בלטה עסקה מענף תעשיית המוליכים למחצה בסך של כ-6 מיליארד דולר.

הרווחים הצבורים שלא חולקו למשקיעים, הוסיפו עוד סך של כ-5 מיליארד דולר לשינוי ביתרה.

החוב החיצוני ברוטו

איור ג'-14: יתרת החוב החיצוני ברוטו ויחס החוב החיצוני לתוצר של המשק
מיליארדי דולרים

יחס החוב החיצוני ברוטו⁵ לתוצר עלה חדות במהלך שנת 2020, בהמשך לעלייה הקלה אשתקד. העלייה החדה נבעה בעיקר מהירידה בתוצר במונחים שקליים.

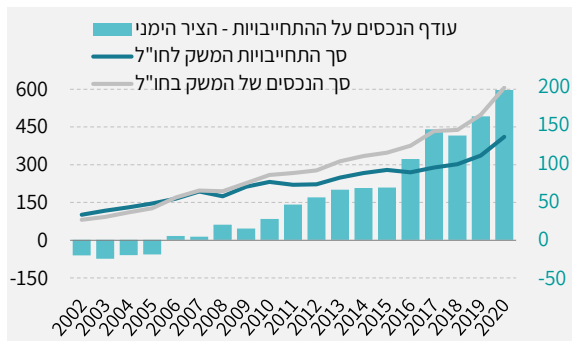
יחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר עלה בכ-7 נקודות האחוז ועמד בסוף השנה על כ-33%. יתרת החוב החיצוני ברוטו גדלה בשנת 2020 בכ-28 מיליארדי דולרים (26%). לעומת זאת חלה בהשפעת משבר הקורונה התכווצות בתוצר במונחים שקליים, כשבשילוב עם ייסוף השקל, עלה התוצר במונחי דולרים עלה בכ-2%.

3. עודף הנכסים על ההתחייבויות

⁴ <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/14-12-20.aspx>

⁵ יתרת ההתחייבויות במכשירי חוב בלבד. לפירוט נוסף של הגדרות, הסברים וחישובים בנושא החוב החיצוני, ראו במילון מונחים.

איור ג'-15: עודף הנכסים (+) על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל, מיליארדי דולרים

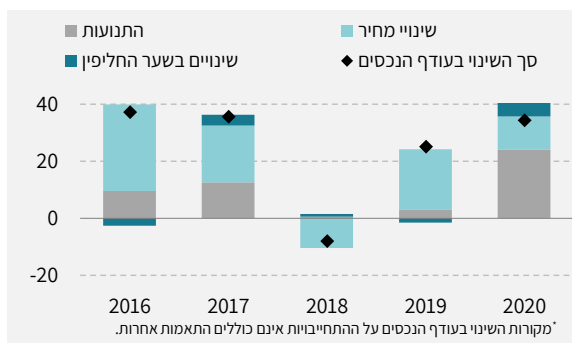

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל עלה בשנת 2020, בהמשך לעלייה בו אשתקד.

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל עלה בכ-34 מיליארדי דולרים; (21%) ועמד בסוף דצמבר על כ-196 מיליארדי דולרים וזה כתוצאה מעלייה בשווי יתרת הנכסים של המשק (108 מיליארדי דולרים; כ-22%), בהיקף גבוה יותר מהעלייה ביתרת ההתחייבויות (74 מיליארדי דולרים; כ-22%).

איור ג'-16: מקורות השינוי בעודף הנכסים של המשק על התחייבויותיו*, מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

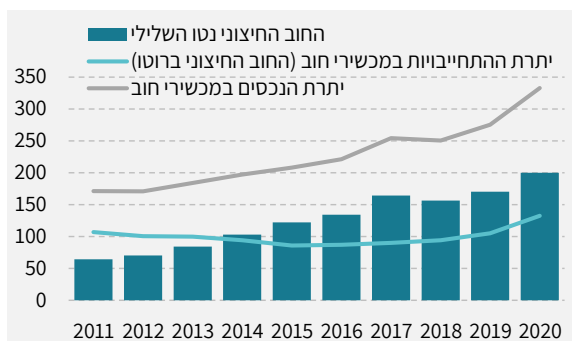
לעלייה בעודף הנכסים על התחייבויות תרם הגידול הניכר בנכסי הרזרבה של המשק, שהיה גבוה משמעותית מזרם ההשקעות בצד ההתחייבויות מול חו"ל.

בשנת 2020, בשונה משנים קודמות, מקורות השינוי בעודף הנכסים היו בעיקר בתנועות נטו במכשירי חוב. ההשפעה נטו של התנועות הסתכמה בשנת 2020 בכ-24 מיליארדי דולרים, גבוה משמעותית מממוצע ההשפעה של התנועות בארבע השנים האחרונות, שעומד על 6 מיליארד דולר.

השפעת השינויים במחירי הנכסים על העלייה בעודף הנכסים הייתה נמוכה השנה בהשוואה לשנת 2019 ועמדה על כ-12 מיליארדי דולרים.

החוב החיצוני נטו

איור ג'-17: עודף הנכסים על ההתחייבויות במכשירי חוב בלבד (החוב החיצוני נטו השלילי) מיליארדי דולרים, סימן (+): המשק מלווה נטו לחו"ל

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל.

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק במכשירי חוב (החוב החיצוני השלילי⁶) עלה בשנת 2020 באופן ניכר, מעבר למגמת הגידול ארוכת הטווח.

יתרת הנכסים במכשירי חוב עלתה בשנת 2020 ב-57 מיליארדי דולרים (כ-21%). החוב החיצוני ברוטו של המשק לחו"ל גדל במקביל בהיקף קטן יותר (כ-28 מיליארדי דולרים; 26%). עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל במכשירי חוב בלבד (החוב החיצוני נטו השלילי), עלה בכ-30 מיליארדי דולרים; (18%) ועמד בסוף דצמבר על כ-200 מיליארדים.

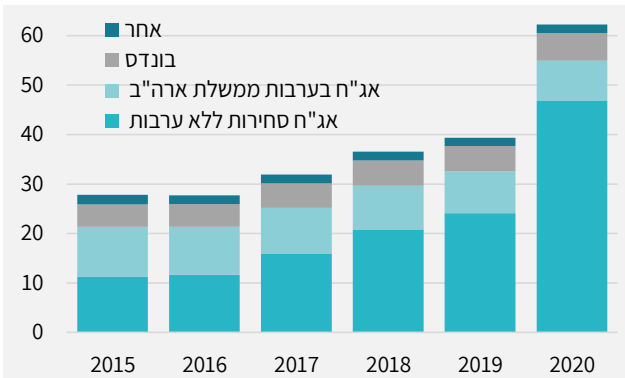
⁶ בישראל, מדובר בעודף נכסים על התחייבויות ולכן זהו חוב חיצוני נטו שלילי. ראו הסבר ברשימת המונחים המרכזיים בסוף הפרק.

מבט מקרוב

החוב החיצוני ברוטו – התחייבויות המשק במכשירי חוב כלפי חו"ל

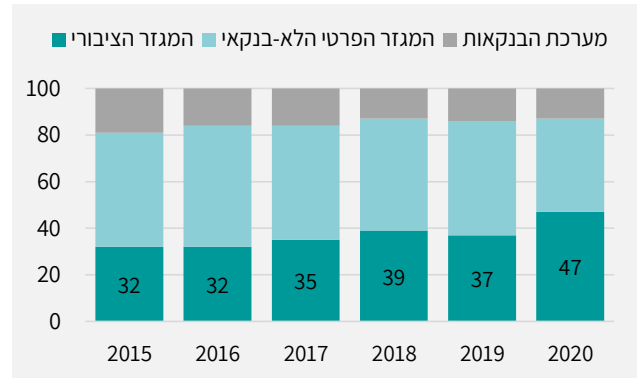
החוב החיצוני ברוטו של המגזר הציבורי עלה בכ- 23 מיליארדי דולרים, לנוכח משבר הקורונה, ביחס לגידול שנתי ממוצע של כ-3 מיליארד דולר בשנים קודמות.

איור ג-19: התפתחות החוב החיצוני ברוטו של המגזר הציבורי, שנים 2015-2020, מיליארדי דולרים

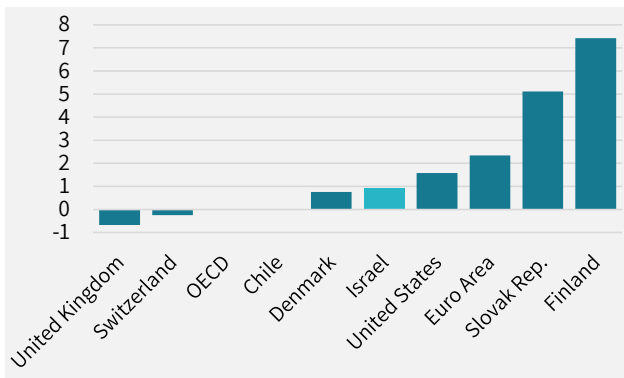
לראשונה מזה שנים, לנוכח משבר הקורונה, מרבית החוב החיצוני ברוטו של המשק בשנת 2020 (47%) הוא של המגזר הציבורי.

איור ג'-18: התפתחות הרכב החוב החיצוני ברוטו לפי מגזרים, שנים 2015-2020, אחוזים

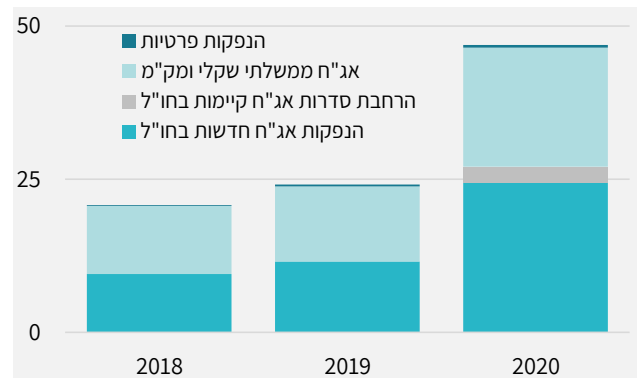
בהשוואה עולמית הגדילה ישראל את יתרת החוב החיצוני הסחיר הציבורי כלפי חו"ל במחצית הראשונה של 2020, גבוה במקצת מממוצע OECD.

איור ג'-21: השינוי ביתרת החוב החיצוני הסחיר הציבורי כלפי חו"ל במחצית הראשונה 2020, אחוזי תוצר⁷

ההשקעה העיקרית של תושבי חוץ הייתה באג"ח ממשלתי במט"ח - רכישות בהיקף של כ-16 מיליארדי דולרים, כ-7% מכלל המשקיעים.

איור ג'-20: הרכב יתרת ההשקעה של תושבי חוץ במכשירי החוב של המגזר הציבורי, מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ישראל - נתונים ועיבודים של בנק ישראל, IMF Balance of Payment Data.

⁷ לפי פרסומי ה-IMF. נתוני התוצר מתייחסים לתוצר המקומי הגולמי ללא ניכוי עונתיות בשנת 2019.

אינדיקטורים מרכזיים

נתונים במיליוני דולר	יתרה לסוף שנת 2019	תנועות	שינוי במחירים	הפרשי שער והתאמות אחרות	יתרה לסוף שנת 2020
נכסי המשק	497,969	68,396	32,321	7,563	606,250
מזה: מכשירי חוב*	275,124	41,993	7,013	8,505	332,578
השקעות ישירות	112,256	5,860	151	(1,175)	117,095
הון מניות ומקרקעין	96,870	4,279	151	(1,175)	100,129
הלוואות בעלים	15,386	1,580	0	0	16,966
השקעות פיננסיות	171,245	16,279	26,088	368	213,985
הון מניות	99,678	16,013	22,522	-397	137,819
אג"ח	71,567	267	3,566	764	76,166
השקעות אחרות בחו"ל	88,287	7,217	3,216	1,715	100,438
מזה: פיקדונות תושבי ישראל (כולל בנקים)	11,180	(7,255)	(235)	552	4,242
הלוואות	23,615	4,549	816	306	29,286
אשראי לקוחות	27,362	5,016	0	243	32,621
נכסים אחרים	26,131	4,907	2,635	614	34,289
נכסי רזרבה	126,014	37,776	2,866	6,640	173,297
מכשירים נגזרים	166	1,264	0	16	1,435
התחייבויות המשק	336,739	44,236	20,740	8,915	410,637
מזה: מכשירי חוב	104,988	25,930	0	1,567	132,489
השקעות ישירות	164,838	24,758	(54)	(589)	188,952
הון מניות ומקרקעין	152,679	24,616	(54)	(588)	176,651
הלוואות בעלים	12,159	142	0	(1)	12,301
השקעות פיננסיות	118,312	18,306	20,794	9,366	166,782
הון מניות	79,072	(6,311)	20,794	7,937	101,497
אג"ח	39,240	24,617	0	1,429	65,285
השקעות אחרות	53,590	1,172	0	139	54,902
מזה: פיקדונות תושבי חוץ ובנקים מחו"ל	13,846	2,328	0	542	16,716
הלוואות	19,274	(2,908)	0	(849)	15,519
אשראי ספקים	20,470	1,752	0	446	22,668
התחייבויות נטו **	-161,230	-24,160	-11,581	1,352	-195,614
מזה: מכשירי חוב נטו	-170,136	-16,003	-7,013	-6,938	-200,089

* מכשירי חוב: הלוואות בעלים, אג"ח, פיקדונות, הלוואות, אשראי מסחרי ונכסי רזרבה.
 ** התחייבויות נטו: התחייבויות בניכוי נכסים.

מקורות הנתונים ומונחים מרכזיים

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל מנהלת מערכת מידע על פעילות המשק מול חו"ל. החטיבה אוספת נתונים ממקורות שונים. מרבית נתוני פעילות המשק מול חו"ל מתקבלים על פי צו בנק ישראל, מדיווחים ישירים⁸ של תאגידים ושל יחידים לבנק ישראל (ראו: מידע בעניין התפתחויות בשוק מטבע החוץ בישראל, התש"ע-2010). החיובים/ות בדיווח הם כל תושב/ת ישראל ששווי יתרת השקעתו/ה הישירה בתאגידים זרים הוא 20 מיליון דולר או יותר וכל תאגיד תושב/ת ישראל שיש לו/לה בעלי/ות עניין תושב/ות חוץ ששווי יתרת השקעתם/ן הישירה בו הוא 40 מיליון דולר או יותר. כמו כן חלה חובת הדיווח גם על תאגידים ויחידים שיתרת הנכסים הפיננסיים שלהם בחו"ל עומדת על 20 מיליון דולר או יותר. נתונים נוספים שמשמשים במדידת פעילות המשק מול חו"ל, מתקבלים מדיווחים של אגף החשבות בבנק ישראל, משרד האוצר, הרשות לניירות ערך, הגופים המוסדיים והבנקים המקומיים. החטיבה מבצעת אומדנים ועיבודים לנתונים שמתקבלים מהמקורות השונים.

השקעה ישירה⁹

השקעות ישירות כוללות השקעות בהון והלוואות בעלים. השקעה ישירה בהון היא השקעה של תושב/ות חוץ בהון של תאגיד תושב/ת ישראל או השקעה של תושב/ת ישראל בהון של תאגיד חוץ, כשהמשקיע/ה מחזיק/ה מניות בשיעור גבוה מ-10% מהון המניות הנפרע של התאגיד (סחיר ולא סחיר) ונחשב/ת לבעל/ת עניין בו. השקעה ישירה בהון כוללת רכישת מניות, רווחים צבורים (ראו הסבר בהמשך) והשקעות בנדל"ן. רווחים צבורים (לאחר הפחתת דיוונד שהוכרז) הם רווחים שנצברים מהשקעות ישירות בהון (חלק/ה של המשקיע/ה הישיר ברווחים הצבורים בתאגיד המושקע, לפי אחוז ההשקעות שלו/שלה בהון התאגיד) שטרם חולקו למשקיעים ונותרו בתאגיד. הרווחים הצבורים נחשבים כאילו נמשכו על ידי המשקיעים והושקעו מחדש בתאגיד ולכן כלולים בהשקעות הישירות בהון. רווחים צבורים מחושבים רק על השקעות ישירות במכשירי הון וקרנות השקעה (ולא על השקעות פיננסיות). הלוואת בעלים היא אשראי שניתן לתאגיד על ידי בעל/ת עניין בתאגיד.

השקעה פיננסית (תיק ני"ע למסחר)

עסקות בין תושבי ישראל לתושבי חוץ, שקשורות למכשירי חוב (כולל אג"ח ממשלתיות) או למניות של תאגיד ששיעור האחזקה בו קטן מ-10% מהון התאגיד, למעט השקעה שכלולה בנכסי זרבה ושניתנים להעברה (Negotiable). קטגוריה זו משקפת פעילות בבורסה הישראלית או בבורסה בחו"ל.

השקעות ישירות ופיננסיות הן חלק מתנועות ההון בין ישראל לעולם, שנרשמות בחשבון הפיננסי של מאזן התשלומים של ישראל. ההבחנה בין השקעה ישירה להשקעה פיננסית, משקפת את ההבדל במניע ובמטרה של המשקיע. השקעה ישירה משקפת בדרך כלל גלובליזציה בפעילות הריאלית, כלומר פיזור גיאוגרפי של תהליכי פיתוח, ייצור ושיווק של סחורות ושירותים והקמת תאגידים רב-לאומיים. לעומת זאת, השקעה פיננסית משקפת בדרך כלל גלובליזציה בפעילות הפיננסית – ניהול תיק ניירות ערך תוך פיזור גיאוגרפי, בניסיון לשפר את יחס התשואה לסיכון בתיק כולו. זרמי ההשקעות הישירות והפיננסיות של תושבי חוץ במשק הישראלי, יוצרים התחייבויות של המשק כלפי חו"ל ואילו זרמי ההשקעות הישירות והפיננסיות של תושבי ישראל בחו"ל יוצרים נכסים של המשק מול חו"ל.

השקעות אחרות

השקעות של תושבי ישראל בחו"ל או של תושבי חוץ בישראל במכשירים פיננסיים שלא נכללים באפיקי ההשקעה האחרים: פיקדונות, הלוואות פיננסיות (שאינן הלוואות בעלים או אג"ח) ואשראי מסחרי. השקעות אחרות של תושבי ישראל בחו"ל, כוללות גם השקעות בנכסים אחרים (נגזרים פיננסיים, קרנות נאמנות, מדדים וכו').

נכסי זרבה

יתרות מטבע החוץ של הבנק המרכזי, עתודות הזהב של המדינה, רזרבות SDR (Special Drawing Rights) בארגונים בין-לאומיים כגון קרן המטבע הבין-לאומית. המקורות ליתרות המט"ח עשויים להיות רכישות מט"ח, עסקות החלף במט"ח, העברות ממשלה (הפקדות במט"ח של הממשלה בבנק ישראל), העברות של בנקים מסחריים (הפקדות במט"ח של הבנקים בבנק ישראל).

⁸ למידע נוסף בנושא טפסי הדיווח לבנק ישראל:

<http://www.boi.org.il/he/DataAndStatistics/Pages/ReportingForms.aspx>

⁹ לפירוט נוסף של הגדרות, הסברים וחישובים, ראו את "מדידת ההשקעות הישירות כחלק ממצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק מול חו"ל" בחלק השני של הפרסום מבט סטטיסטי לשנת 2016.

(Special Drawing Rights) SDR

זכויות משיכה מהחשבון שמקצה קרן המטבע הבין-לאומית, במטבע בין-לאומי, שמחושב לפי ממוצע המטבעות של המדינות החברות בקרן, למטרות עמידה בהתחייבויות וכיסוי גירעון במאזן התשלומים.

מכשירי הון השקעות ישירות ופיננסיות במניות, לרבות Drawing Rights (DR).

מכשירי חוב התחייבות חוזית לתשלום קרן או ריבית בעתיד. כולל: הלוואות בעלים, הלוואות ואשראי פיננסי, איגרות חוב, פיקדונות, אשראי מסחרי ונכסי רזרבה.

חוב חיצוני ברוטו (Gross External Debt) סך כל התחייבויות של המשק כלפי חו"ל במכשירי חוב במטבע חוץ ובמטבע ישראלי.

חוב חיצוני נטו (Net External Debt) עודף ההתחייבויות על הנכסים במכשירי חוב בלבד. החוב החיצוני נטו מחושב כחוב החיצוני ברוטו בניכוי נכסי תושבי ישראל בחו"ל במכשירי החוב.

יחס חוב חיצוני ברוטו לתוצר יחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר, מחושב כחוב החיצוני חלקי התוצר במונחי דולר. התוצר במונחי דולר מחושב לפי חלוקת התוצר במונחי שקל בשער החליפין הממוצע בתקופה.